

УДК 304.5: 316.7

**УКРАЇНСЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ В КООРДИНАТАХ
ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ПРОГРАМИ Г. ХОФСТЕДА**

Г. М. Пилипенко, д. е. н., професор, PelepenkoYI@mail.ru,

Н. І. Литвиненко, к. е. н., доцент, natalyt33@mail.ru,

ДВНЗ «Національний гірничий університет»

Методологія дослідження. Результати дослідження отримано за рахунок використання наступних методів: стандартних методик соціологічних досліджень – при здійсненні опитування населення України за методикою Г. Хофстеда VSM 08; методів математичної статистики – при обробці результатів опитування; історичного і логічного – при виявленні особливостей української ментальності з огляду на історичні умови розвитку економіки; компаративістики – при встановленні регіональних відмінностей в ментальності українців.

Результати. На основі дослідження української ментальності за методикою Г. Хофстеда VSM 08, проведеного у межах науково-дослідного проекту «Економічна свідомість українського суспільства в період трансформаційних змін» ДВНЗ НГУ, виявлено домінуючі цінності населення України. Встановлено, що українці характеризуються одночасно низькою дистанцією влади (PDI 22,79) і незначним індивідуалізмом (IDV 31,49), мають від’ємний показник маскулінності (MAS – 8,67), досить низькі значення індексів уникнення невизначеності (UAI 4,81) та довгострокової орієнтації (LTO 4,08).

Інтерпретовано значення нових індексів методики VSM 08 «Терпимість проти стриманості» та «Монументалізм». Визначено, що для України індекс терпимості проти стриманості продемонстрував превалювання терпимості (IVR 36,13). Це характеризує країну як доволі відкрите суспільство, здатне проявляти високу толерантність, позитивно сприймати зміни та чужий господарський досвід. За індексом монументалізму (MON 9,34) українці є гордим народом, який високо цінує власне достоїнство і свою етнічну відмінність від інших націй.

Новизна. Визначено глибину розходження базових цінностей між представниками різних регіонів України, а саме: встановлено найменші

значення PDI для Західної України та Причорномор'я, найбільш високі показники IDV і UAI, а також від'ємні LTO для Північно-Східного регіону. Найбільш серйозні відхилення по різних регіонах України виявлено за показником MON, де домінує Західна Україна, а від'ємні значення мають Донецько-Придніпровський та Причорноморський регіони. При аналізі даних за окремими областями встановлено, що лише Дніпропетровська область із всіх, що входять до цих регіонів, має позитивні значення MON.

Практична значущість. Врахування виявлених особливостей української ментальності дозволить уряду розробляти більш ефективні засоби модернізації суспільства та надавати реформам інституціонального характеру більшої дієвості.

Ключові слова: ментальність українців, методика Г. Хофстеда VSM 08, індекси Г. Хофстеда для України, монументалізм, терпимість проти стриманості, регіональні відмінності ментальності українців, особливості ментальності жителів Донецька та Луганська.

Література

1. Вебер М. Избранные произведения / М. Вебер / Пер. с нем.; Сост., общ. ред. и послесл. Ю. Н. Давыдова; Предисл. П. П. Гайденко. – М. : Прогресс, 1990. – 808 с.
Veber M. Izbrannyye proizvedeniya [Selected Works] / M. Veber / Per. s nem.; Sost., obshch. red. i poslesl. Yu. N. Davydova; Predisl. P. P. Gaydenko. – М. : Progress, 1990. – 808 p.
2. Веблен Т. Почему экономическая наука не является эволюционной дисциплиной? / Т. Веблен // Истоки: из опыта изучения экономики как структуры и процесса: под ред. В. С. Автономова, О. И. Ананьина. – М. : ГУ ВШЕ, 2007. – 533 с.
Veblen T. Pochemu ekonomicheskaya nauka ne yavlyayetsya evolyutsionnoy distsiplinoy? [Why economics is not an evolutionary discipline?] / T. Veblen // Istoki: iz opyta izucheniya ekonomiki kak struktury i protsesssa: pod red. V. S. Avtonomova, O. I. Ananina. – М. : GU VSHE, 2007. – 533 p.
3. Веблен Т. Теория праздного класса: пер. с англ. / Т. Веблен. – М. : Прогресс, 1984. – 368 с.
Veblen T. Teoriya prazdnogo klassa [Theory of the Leisure Class]: per. s angl. / T. Veblen. – М. : Progress, 1984. – 368 p.
4. Ойкен В. Основы национальной экономики / В. Ойкен. – М. : Экономика, 1996. – 351 с.
Oyken V. Osnovy natsionalnoy ekonomii [Bases national economy] / V. Oyken. – М. : Ekonomika, 1996. – 351 p.
5. Норт, Д. Понимание процесса экономических изменений / Д. Норт. – М. : Изд. Дом ГУ ВШЕ, 2010. – 354 с.
Nort. D. Ponimaniye protsesssa ekonomicheskikh izmeneniy [Understanding the process of economic change] / D. Nort. – М. : Izd. Dom GU VSHE, 2010. – 354 p.
6. Девид П. Клио и экономическая теория / П. Девид // Истоки: из опыта изучения экономики как структуры и процесса: под ред. В. С. Автономова, О. И. Ананьина. – М. : ГУ ВШЕ, 2007. – 533 с.
Devid P. Klio i ekonomicheskaya teoriya [Clio and economic theory] / P. Devid // Istoki: iz opyta izucheniya ekonomiki kak struktury i protsesssa: pod red. V. S. Avtonomova, O. I. Ananina. – М. : GU VSHE, 2007. – 533 p.
7. Hofstede G. Culture's Consequences: Intern Differences in Work-Related Values. Beverly Hills, L., 1980.
8. Hofstede G. Cultures and Organizations (Software of the Mind). Harper Collins Publishers, 1994.

9. House R., Hanges P. Cultural influences on Leadership and Organizations. Project GLOBE // *Advances in Global Leadership*. 1999. Vol. 1. P. 171 – 233.
10. Inglehart R., Baker W. Modernization, Cultural Change, and the Persistence of Traditional Values – // *American Sociological Review*. February 2000. Vol. 65. (<http://wvs.isr.umich.edu/index.html>)
11. Schwarz S. Cultural Value Orientation. Nature and Implication Of Natural Differens. – М.: Publ. House SU HSE, 2008. – 426 p.
12. Mitry D., Bradley T. Managerial Leadership and Cultural Differences of Eastern European Economies // *Cross-Cultural Consumer and Business Studies*. – ACCBS, Ed. by Scott M. Smith. – 1999.
13. Spector P., Cooper C., Sparks K. An international study of the psychometric properties of the Hofstede VSM 94 comparison of individual and country *Applied Psychology // An International Review*. – Vol. 50 (20). – P. 269–281
14. Kustin R Study of Hofstede’s Cultural Value Survey in Post -Soviet country // *Journal of Transnational Management* 2006. Vol 11. – P. 13–17.
15. Латова Н. В. Восточнославянские страны на ментальной карте мира по Г. Хофстеду. / Н. В. Латова, В. Ю. Латов // *Наукові праці Донецького національного технічного університету*. Серія: економічна. Випуск 38-1. Донецьк: Дон НТУ, 2010. – 232 с.
Latova N. V. Vostochnoslavyanskiye strany na mentalnoy karte mira po G. Khofstedu [East Slavic country on the mental map of the world on G. Hofstede] / N. V. Latova, V. Yu. Latov // *Naukovі pratsі Donetskogo natsionalnogo tekhnіchnogo unіversitetu*. Serіya: ekonomіchna. Vypusk 38-1. Donetsk : Don NTU, 2010. – 232 p.
16. Грушевський М. Історія України-Руси / М. Грушевський – К., 1993. – Т.IV. – 544 с.
Hrushevskyy M. Istoriya Ukrayiny-Rusy [History of Ukraine-Rus] / M. Hrushevskyy – K., 1993. – Т.IV. – 544 p.
17. Янів В. Нариси до історії української етнопсихології / В. Янів – Упоряд. М. Шафовал. 3-тє вид., стер. – К.: Знання, 2006. – 341 с.
Yaniv V. Narisy do istoriyi ukrayinskoyi etnopsykholohiyi [Essays on the History of Ukrainian ethnic psychology] / V. Yaniv – Uporiyad. M. Shafoval. 3-tye vyd., ster. – K. : Znannya, 2006. – 341 p.
18. Hofstede G., Hofstede G. J., Minkov M., Vinken H. Values Survey Module 2008 (VSM 08). Електрон. Ресурс) / Режим доступа: URL: <http://www.geerthofstede.nl/> – Загл. С екрана
19. Hofstede, G. (2011). Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context [Електронний ресурс] / Geert Hofstede // *Online Readings in Psychology and Culture* –2011. – Vol. 2, iss. 1. – Режим доступа: [http://dx. doi. org/10.9707/2307-0919.1014](http://dx.doi.org/10.9707/2307-0919.1014). – Загол. з екрана.
20. Minkov, M. Cultural differences in a globalizing world / Michael Minkov. – Bingley. – UK : Emerald Publishing Group Ltd., 2011. – 293 p.
21. Коржов Г. Региональная идентичность Донбасса: генезис и тенденции развития в условиях общественной трансформации // *Социология: теория, методы, маркетинг* – 2006 - № 4 – С. 38-51.
Korzhov G. Regionalnaya identichnost Donbassa: genezis i tendentsii razvitiya v usloviyakh obshchestvennoy transformatsii [Regional identity Donbass: the genesis and development trends in the conditions of social transformation] // *Sotsiologiya: teoriya, metody, marketing* – 2006 – № 4 – P. 38–51.